Štev. 25. V Ljubljani, 23. junija 1911. LI. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . . 5·— „
četrt leta . . . . 2·50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Učiteljsko potovanje na jug.

Tajnik Slov. Šol. Matice nam je poslal sledeče obvestilo:

Udeleženci skupnega potovanja slovenskih učiteljev se snidejo dne 20. avgusta t. l., ob 8. uri zarana v Trstu v hotelu „Balkan“. V Trstu se prične skupno potovanje, ki se sklene v Zagrebu. Udeleženci naj javijo čimprej gosp. ravn. H. Schreinerju v Maribor, do katere postaje od Zagreba in od katere postaje do Trsta si žele vozni listek 2. ali 3. razreda po znižani ceni. Daljše obvestilo pride.

Gibanje proti klerikalnemu šolskemu zakonu v Belgiji.

Iz Bruslja poročajo z dne 1. t. m.: Desettisoč liberalcev in socialistov je priredilo sinoči protestno zborovanje proti klerikalnemu šolskemu zakonu, ki nakazuje samostanom letnih 10 milijonov frankov iz državnih sredstev za šolske namene.

Po ulicah se je zbrala na tisoče broječa množica. Vsi govorniki, med njimi tudi najzmernejši voditelji liberalne stranke, so poudarjali nujnost, da z vsemi sredstvi preprečijo uveljavljenje zakona. Zborovanje so zaključili ogorčeni klici: „Stran s klerikalizmom! Stran s samostani!“

V celi državi valovi globoko gibanje, ki dobiva že take dimenzije, da je ljudska vstaja s težkimi posledicami neizogibna, ako vlada ne umakne šolskega zakona.

Tako se godi v Belgiji — v najbolj klerikalni državi!

Baronu Schwarzu, predsedniku c. kr. dež. šolskega sveta, na znanje.

V „Slovencu“ št. 137. z dne 17. junija t. l. čitamo pod naslovom „Volitve v Cerknici“: „... Najlepše je pa naredil učitelj Rudolf Kump, ki je član Slomškove Zveze, pa ne hodi nič v cerkev in vedno le z liberalci občuje. On ni bil vpisan v volivnem imeniku in torej tudi ni dobil glasovnice, pa je podpisal prošnjo, da jo je izgubil. Kaj takega pa ne zna vsak! **Zato ga priporočamo c. kr. deželnemu šolskemu svetu, preden reši njegovo prošnjo za stalno mesto na tukajšnji šoli.**“

To je nasilje, ki mu ga ni para! Če si bo dal baron Schwarz v tem slučaju tudi vplivati od „Slovenca“, kar si je dal že v slučaju tov. Gärtnerja i. dr., potem povemo že naprej, da pričnemo raznašati vse grehe barona Schwarza pred avstrijsko nemško javnost. Po sklepih našega zborovanja, ne bomo poznali od slej nobene obzirnosti več.

Škandal za c. kr. dež. šolski svet in za njegovega predsednika, ki je spravil in kompromitiral c. kr. dež. šolsko oblast v pristranosti že tako daleč, da se upa v znamenju pristranosti in krivičnosti sedaj nanjo apelirati že vsak zakoten dopisun katoliškega nemoralnega „Slovenca“!

Temu, da je prišlo tako daleč, je kriva c. kr. dež. vlada in nje predsednik baron Scwarz in nihče drugi.

Le poglejmo zadnji slučaj zaradi „Jutra“, pri katerem se ni opiral c. kr. dež. šol. svet na ničesar drugega nego na golo notičico v „Slovencu“, ker profesorja Jarca izvajanja so se opirala le nanjo in so bila le **neosnovana domnevanja**, kar je izkazala uradna preiskava, o katere uspehu itak poročamo ob koncu.

Če pa v eri vlade barona Schwarza upošteva tudi politiško privatno življenje kompetentov pri kvalifikaciji in oddaji učiteljskih služb na Kranjskem, potem naj pa baron Schwarz vzame tudi na znanje, da je glasom „Slovenca“ z dne 12. junija t. l., št. 134, predsedoval volilnemu shodu kranjske klerikalne stranke v Mokronogu nadučitelj Pirnat in na Bledu nadučitelj Rus. Nadalje je pri občinskih volitvah v Ljubljani predsedoval istotako volilnemu shodu klerikalne stranke na Rudniku nadučitelj Vode in na volilnem shodu pri Lozarju v Ljubljani nadučitelj Jože Cepuder („Slovenec“ z dne 17. t. m.)

Preden torej nagne baron Schwarz v c. kr. dež. šol. svetu zopet krvavi meč klerikalne osvete nad naprednim učiteljstvom, naj se spomni teh slučajev in dejstva, da so klerikalni nadučitelji Jeglič, Cepuder in krščanskomisleči Kuhar za prestopke raznih §§ drž. šol. zakona **še nekaznovani.**

Enaka mera za vse, to povemo že sedaj, da se ne bo reklo, da zvonimo po toči!

„Deželni šolski svet je govoril“, tako piše zadnji „Slov. Učitelj“ o znani aferi tovariša Gaertnerja zaradi čitanja „Jutra“ na ulici. Mi pa pravimo: „Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade!“ Deželni šolski svet naj sedaj govori, ko se je dokazalo, da je tov. Gaertner čital vedno le vse na ulici, medtem ko se je dokazalo, **da je Janko Nep. Jeglič, vodja II. m. lj. šole v Ljubljani, čital „Slovenca“ v šoli — med poukom!** To je sad preiskave, inspirirane po Jegličevih ljudeh samih! — Deželni šolski svet naj govori!

Izjava.

Jeglič Nepomuški, slavnoznani začasni voditelj II. mestne šole na Grabnu v Ljubljani, je napisal — ali inspiriral — pretekli torek samemu sebi zagovor v „Slovencu“ (št. 139). — Jeglič je toliko nesramen, da imenuje naš list — „Učiteljski lažnik“. — Za to impertinenco dobi Jeglič tak odgovor, da bo še nižje potiskal klobuk na oči! — Z brezznačajnimi kreaturami se sploh ne maramo prerekati, ker je to pod našo častjo; zato tudi Jegliču ne odgovarjamo za danes nič drugega, **nego ga samo ponovno pozivljamo, naj nas toži!** V klerikalnem časopisju se lahko zagovarja vsak cigan; **Jeglič naj nam pa da priliko, da za svoje trditve nastopimo dokaz resnice pred sodiščem!** Jegliča torej pozivljamo zopet danes: **Toži!** Drugega izhoda ni zate! — Ta poziv velja obenem in opetovano tudi za voditelja Jožefa Cepudra! Obema zopet in zopet: **Tožita nas! Tožita nas! Tožita nas! Bolj jasno, odločno in samozavestno ne moremo govoriti: Mi vztrajamo pri vseh svojih trditvah, vidva pa tožita!**

Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“.

Kontrola, ki ni kontrola.

Iz Trsta, 19. junija 1911.

V šolskem okraju Trstu in okolici je v navadi prav nepotrebno delo koncem leta: prepisovanje kataloga. Kdaj in kdo je to delo uvedel, ni dognano, in zato je tržaško učiteljsko društvo že pred več nego enim letom vložilo prošnjo na deželno šolsko oblast, da to nepotrebno in neplodno delo odpravi ter — če je že to res potrebno — odredi, da je koncem leta predložiti originalni katalog; sicer se pa nam zdi, da ima c. kr. okrajni, oziroma mestni šolski nadzornik o priliki inspekcije pravico in dolžnost, pregledati katalog ter eventualne pomanjkljivosti odpraviti. Kolikor vemo, se nikjer drugod ne predlagajo koncem leta razredni katalogi nadzornikom v pregled; to je nekaka tržaška posebnost. Po več nego enoletnem odlašanju je sedaj deželna šolska oblast rešila vlogo učiteljskega društva, a to po nemškem reku: „Wasch' mir den Pelz und mach' ihn nicht naß!“ Zakaj v tej rešitvi je rečeno, da res ni treba katalogov prepisovati, ampak da se lahko predlože originali; če pa kdo hoče, pa lahko predloži prepis. Ta jako malo salomonska rešitev je napravila situacijo še slabšo nego je bila prej. Prej namreč je moral vsak razrednik predložiti čeden prepis svojega kataloga; seveda se nihče ni brigal in tudi ni mogel brigati za to, je li prepis tudi točen ali ne. Kako tudi? Saj so šolska naznanila bila že v rokah staršev, originalnega kataloga nadzornik ni zahteval in drugih dokumentov, n. pr. krstnih listov tudi ni imel v roki. Nadzornik je torej mogel soditi zgolj le po vnanji obliki kataloga in pa o pravilnosti računov raznih tabel v katalogu; soditi je imel torej nadzornik le o tem, če zna učitelj čedno — pisati in seštevati, odštevati in deliti cela števila! Za nameček je bila časih kaka opomba o prebledem črnilu, kar gre pa bolj na rovaš voditeljev, oziroma mestnega ekonomata nego razrednikov. Pri tej praksi torej ni bil nihče v nevarnosti, da bi si pokvaril kvalifikacijo; če že kak starejši razrednik ni imel preveč mirne roke, je dal prepisati katalog svojemu sinu ali hčerki, ki študira na tej ali oni srednji ali meščanski šoli. Zdaj bo stvar drugačna. Mnogo učiteljev ne bo pisalo prepisa in predložili bodo original, ki ima tuintam kako korekturo, sicer pa je zaradi vsakdanje rabe in (posebno to!) slabega papirja precej zdelan. Drugi učitelji pa, ki posebno gledajo na lepo lice, bodo delali čedne, četudi netočne prepise in bodo s tem bolj ustregli nadzorniku, zaradi česar bo njih kvalifikacija boljša. Imamo tudi voditelje, ki bodo naravnost zahtevali prepise zaradi boljše kvalifikacije njih šole, a tem voditeljem se bodo uprli nekateri učitelji, in konfliktov bo dovolj, ki bodo vir neslogi v učiteljskih zborih. Stvar kaže silno birokraško lice, a v resnici je le neka vrsta „Lieb Kind“ kulta. Z zdravega birokraškega stališča je stvar soditi čisto drugače. Kaj je katalog? Kaj je šola? Katalog je dokument in šola je urad. Vsak uradni dokument pa mora — kot javna listina — imeti znake neovržne točnosti in natančnosti. Imajo li ti prepisi te znake? Nikakor ne. Znani so nam slučaji, ko je razrednik pri prepisovanju redov napisal rede 45. učenca 46. emu in narobe, a to opazil, ko je bilo delo že končano, a nadzornik tega ni mogel zaslediti. Dalje vemo, da mora vsak prepis dokumenta, ki imej veljavo, biti od notarja ali sodnije po originalu kolacioniran. Teh prepisov pa ne kolacionira nihče razen prepisovalca, ki pa ve, da točnosti prepisa ne bo nihče preiskoval. In kaj naj nadzornik sklepa iz prepisa? Morda delovanje učiteljev med letom? Nikakor, ampak le njegovo spretnost v pisanju, niti v prepisovanju ne. In še nekaj! Katalog je uradni dokument liki krstna knjiga župnijskega urada. Ste pa že kdaj slišali, da bi ordinariat zahteval predložitev prepisa krstne knjige? Nikoli! Zakaj župnijskemu uradu se popolnoma zaupa, le učitelja se smatra nevrednim zaupanja, a se hoče njegovo birokratično poslovanje kontrolirati s tem popolno nezanesljivim postopanjem. Nismo proti kontroli, kakor bi tudi želeli, da se točnost krstnih knjig kontrolira, zakaj znani so nam slučaji, ko je bil deček vpisan za deklico. A kontrola bodi drugačna! Nadzornik naj ima toliko časa, da bo v šoli pri inspekciji kontroliral kataloge ter na licu mesta ukrenil potrebno. Zakaj ne bi n. pr. nadzornik pri letošnji inspekciji primerjal lanskega kataloga z letošnjim? Pri takem postopanju bi ne le lahko sodil o točnosti obeh katalogov, ampak bi tudi lahko opazil napredek ali nazadovanje posameznih učencev ter bi mogel v pogovoru z učiteljem iskati vzrokov takih pojavov, kar bi šoli več koristilo nego deset prepisov kataloga. Seveda, nadzornik bi moral biti res le nadzornik, ne pa le kontrolor in uradnik, ki dela le z mrtvimi črkami. Nadzorniku naj se odvzame nepotrebno pisarjenje in naj se mu naroči, biti učitelju svetovalec in voditelj v težkem vzgojnem delu. Zato je pa treba nadzornika razbremeniti pisarniškega dela ter mu dati priliko, da študira podrejeno učiteljstvo, kar je mogoče le v šoli, ne pa v pisarni. Obžalujemo, da ni vloge učiteljskega društva dobil v roke modern jurist, ta bi bil gotovo pretehtal vrednost nekolacioniranega prepisa ter ga zavrgel. Deželno šolsko oblast pa prosimo, naj nam preskrbi boljših uradnih tiskovin, posebno boljšega papirja; naj se vendar ravna po njej tako ljubih in natančno znanih nemških državnih šolah,